

Seznam příloh

Příloha 1 – Záznam z pozorování B

Příloha 2 – Záznam z pozorování E

Příloha 3 – Záznam z pozorování J

Příloha 4 – Záznam z pozorování M

Příloha 5 – Záznam z pozorování V

Příloha 6 – Záznam z pozorování Z

Příloha 7 – Transkripty rozhovorů B

Příloha 8 – Transkripty rozhovorů E

Příloha 9 – Transkripty rozhovorů J

Příloha 10 – Transkripty rozhovorů M

Příloha 11 – Transkripty rozhovorů V

Příloha 12 – Transkripty rozhovorů Z

Příloha 13 – 1. kódování

Příloha 1 – Záznam z pozorování B

Záznam z pozorování

Datum: 28. 5. 2018

Ročník: 2.	Vyučující: B
Učebnice využívaná v hodině: Prvouka pro 2. ročník – Čtení s porozuměním Nová škola Brno (ISBN 978-80-87591-18-5)	Další texty využívané v hodině: -----
Téma hodiny: Létó	
<u>Průběh hodiny:</u>	<u>Poznámky a otázky k práci s učebnicí:</u>
10. 00 – 10.05	Privítání, rozdělení do skupin a zadání úkolu
10.05 – 10.12	Ve skupinách po 5–6 žácích sepsat na papír vše, co se mi vybaví, když se řekne léto.
10.13 – 10.18	V kruhu společné sdílení (všechny skupiny představily své záznamy – všechny byly v podobě myšlenkových map, např. voda, jezdíme k moři, je horko, jsou prázdniny, koupeme se)
10.18 – 10.30	Práce s učebnicí – společné čtení textu „Příroda v létě“ P. učitelka vyvolává po větách, ptá se na otázky vycházející z textu. („Co je to slunovrat?“, společné počítání, jak dlouho v těchto dnech svítí slunce a jak dlouho nesvítí)
10.30 – 10.35	Návrat do původních pracovních skupin, připisování informací, které se z textu dozvěděli
10.35 – 10.40	Sdílení v kruhu (Žáci připsali: 21. června začíná léto, usušeným rostlinám se říká seno, louka se pravidelně kosí, dozrává ovoce)
10.40 – 10.45	Promítnutí videa v elektronické verzi učebnice (záběry z letní přírody doprovázené slovním komentářem)
	Text promítán na interaktivní tabuli v elektronické verzi učebnice
	Stejné informace jako v textu v učebnici + navíc jaké rostliny kvetou, jak se chováme v přírodě a otázky s odmlkou na odpovědi)

Příloha 2 – Záznam z pozorování E

Záznam z pozorování

Datum: 30. 5. 2018

Ročník: 1.	Vyučující: E
Učebnice využívaná v hodině: Prvouka pro 1. ročník – Čtení s porozuměním Nová škola Brno (ISBN 978-80-87591-02-4)	Další texty využívané v hodině: -----
Téma hodiny: Zdravý životní styl	
<u>Průběh hodiny:</u> 10.00 – 10.03 Pozdravení, uklidnění 10.03 – 10.07 Uvedení do tématu, odkázání na hodinu výtvarné výchovy z předešlého dne – zdravá výživa Žáci sedí v hnízdech, ve skupinách po 4–5 žácích píšou na 3 barevné papírky co je podle nich zdravá výživa. 10.09 – 10.25 Tvorba společné myšlenkové mapy Žáci čtou svá slova, snaží se je rozdělit do skupin (ovoce, zelenina, vitaminy) „Když změním název mapy na Zdravý životní styl, co vás napadne?“ (mango, nejíme sladkosti, jíme ovoce a zeleninu, sport, nestrkat ruce do pusy, nekouřit, pít mléko, nepít alkohol) Návrat do lavic 10.25 – 10.40 Promítání videa – kolik porcí ovoce a zeleniny máme sníst za den, čeho víc, co znamená jedna porce. Po zhlédnutí na bílé papírky napsat, co dalšího se z videa dozvěděli a co ještě není zahrnuto v mapě. Žáci se hlásí, paní učitelka lepí do mapy. Promítnutí videa 10.40 – 10.45 Práce s učebnicí – „Prohlédněte si obrázky, o čem jsme se dnes ještě nebavili?“ Pití – přečtení popisku „Kolik toho máme za den vypít?“ Shrnutí: Co vše je důležité, abychom zdravě žili? (Říct obecně, pomoci si obrázky v učebnici.)	<u>Poznámky a otázky k práci s učebnicí:</u> Jak jsi na video přišla? Fandíme zdraví: Ovoce a zelenina – kamarádi na celý život Fandíme zdraví: Pyramida pohybu (zdroj: www.youtube.com) Obrázky promítány na tabuli v elektronické verzi učebnice

Příloha 3 – Záznam z pozorování J

Záznam z pozorování

Datum: 9. 5. 2018

Ročník: 2.	Vyučující: J
Učebnice využívaná v hodině: -----	Další texty využívané v hodině: Materiály k filmu Planeta Česko www.planetacesko.cz
Téma hodiny: Zvířata v České republice	
Průběh hodiny:	Poznámky a otázky k práci s učebnicí:
10.55 – 11.00 Organizační pokyny k odevzdávání DÚ	Týdenní domácí úkol v pracovním sešitě
11.00 – 11.10 V kruhu reflexe filmu Planeta Česko „Jakou zajímavou informací jste si zapamatovali?“	
11.10 – 11.30 „Jaké zajímavé druhy živočichů ve filmu účinkovaly?“ Pexeso – Žáci sedí na koberci, vždy dva žáci jsou u interaktivní tabule. Každý žák odkryje dvě karty, poté si jde sednout a vystřídá ho někdo jiný. Po odkrytí stejné dvojice čtení informací o zvířatech (hustota srsti vydry, od kdy žije v ČR bažant, délka života tesaříka alpského, nejstarší hnízdo čápa bílého v ČR)	Zvířátkové pexeso – Planeta Česko www.ceskatelevize.cz
11.30 – 11.40 Práce s pracovními listy k filmu – společné zadání práce ve dvojicích (umístování živočichů na obrázek do místa, kde si budují své hnízdo/noru) V listu zakroužkovat živočicha, se kterým se již setkali v učebnici.	Jak ses k tomuto zdroji dostala?
11.40 – 11.45 Společná kontrola pracovního listu „Jaké zvíře jste si zakroužkovali, že jsme se s ním už setkali v učebnici?“ (čáp, vlaštovka, sova, motýl) „V jaké souvislosti jsme se s nimi potkali?“ (v souvislosti se stěhovavými ptáky, v souvislosti s lesem, v souvislosti s ekosystémem louky a hmyzem)	Odkazování na učebnici

Příloha 4 – Záznam z pozorování M

Záznam z pozorování

Datum: 8. 6. 2018

Ročník: 1.	Vyučující: M	
Učebnice využívaná v hodině: -----	Další texty využívané v hodině: Lístky papíru s nápisy úrazů, pracovní list Chování na silnici	
Téma hodiny: Nemoc a úraz		
<u>Průběh hodiny:</u>	<u>Poznámky a otázky k práci s učebnicí:</u>	
8. 55 – 9.00	Přesun na zahradu školy (hodina probíhala venku)	
9.00 – 9.07	V kruhu: Každý z nás už někdy byl u lékaře... Jak to dělali lidé dříve, když nebyli doktoři? (bylinky) „Mě by zajímalo, jestli byste zvládli sami někoho ošetřit, když se mu něco stane.“ Ukázání obsahu lékárničky „Můžete si sami brát léky? Proč ne?“	
9.07 – 9.22	Co se naopak stane, když si nevezmu lék, který mám brát Skupiny po 4 si losují lísteček s názvem úrazu, domlouvají se, jak by úraz ošetřili.	Lístičky s nápisy vyrobené paní učitelkou
9.22 – 9.30	Skupiny představují, jak úraz ošetřovali (odřené koleno, klíště, omdlení, píchnutí od včely, popálení od hrnce, krev z nosu)	
9.30 – 9.40	V kruhu společné řešení pracovního listu, jak se chováme na silnici. Proč, když se bavíme o úrazech, jste dostali pracovní list s těmito obrázky?	Kde si na tento pracovní list přišla?

Příloha 5 – Záznam z pozorování V

Záznam z pozorování

Datum: 5. 6. 2018

Ročník: 1.	Vyučující: V
Učebnice využívaná v hodině: -----	Další texty využívané v hodině: Lístečky s tvrzeními, obrázky paní Čistoty a paní Špíny
Téma hodiny: Hygiena, nemoc a úraz	
<u>Průběh hodiny:</u>	<u>Poznámky a otázky k práci s učebnicí:</u>
10. 00 – 10.02	Privítání, usazení na místa
10.02 – 10.10	Evokace slova <i>hygiena</i> – tvorba společné myšlenkové mapy (čistit si uši, čistit si zuby, sprchovat se)
10.10 – 10.13	P. učitelka vypráví příběh o paní Čistotě a paní Špíně, nemohou se shodnout, která z nich má pravdu. Paní učitelka prosí žáky o pomoc.
10.13 – 10.20	Žáci dostávají do dvojic tvrzení na lístečcích, mají rozhodnout, zda jde o tvrzení paní Čistoty či paní Špíny.
10.20 – 10.25	(„Zuby bychom si měli čistit alespoň dvakrát denně.“ „Před jídlem není potřeba si mýt ruce.“)
10.25 – 10.30	Na tabuli obrázek paní Čistoty a paní Špíny – společná kontrola správnosti přiřazených tvrzení. (Paní učitelka vyvolává žáky, ty chodí k tabuli připevnit tvrzení pod správný obrázek.)
10.30 – 10. 40	V kruhu povídání o tom, proč je potřeba dodržovat hygienu, jinak se může nastat nemoc
10.40 – 10. 45	Ve skupinách krátké zamyšlení, co je nemoc a co je úraz, společné vyjasnění, sdělení, jaké nemoci a jaké úrazy žáci znají. (Kašel – příznak nemoci) Návrat k myšlenkové mapě. Co musím dělat, abychom nedostali nemoc. Někdy nemůžeme příchod nemoci ovlivnit. Sdílení nemocí a úrazů, které žáci prožili.

Příloha 6 – Záznam z pozorování Z

Záznam z pozorování

Datum: 7. 6. 2018

Ročník: 2.	Vyučující: Z
Učebnice využívaná v hodině: Prvouka pro 2. ročník – Čtení s porozuměním Nová škola Brno (ISBN 978-80-87591-18-5)	Další texty využívané v hodině: Pracovní listy Neplechovi
Téma hodiny: Nemoc a úraz, péče o lidské tělo	
<u>Průběh hodiny:</u> 10. 55 – 11:00 Přesun na zahradu školy (celá hodina probíhala venku) 11.00 – 11.05 Evokace ve dvojicích – co je nemoc, co je úraz, sdílení toho, jaké úrazy a nemoci znají, jaké jsou jejich příznaky. 11.05 – 11.10 Sdílení v kruhu („Nemoc přichází sama.“ „Úraz se nám stane, když sportujeme.“) 11.10 – 11.20 Paní učitelka čte text z učebnice, vynechává některá slova a žáci je doplňují. Hledání hranice mezi tím, co je nemoc, a co je úraz. 11.20 – 10.27 Práce ve skupinách po 5–6 žácích – každá skupina jeden obrázek, za úkol má najít nesprávné chování, co nesmíme dělat a proč. 11.27 – 11. 42 Skupiny prezentují ostatním, jaké nevhodné chování na obrázku našli, jak tomu zabránit a jak se z toho poučit. Reflexe: Na co si musíme dávat pozor? Co jste si v dnešní hodině zapamatovali?	<u>Poznámky a otázky k práci s učebnicí:</u> Jak jsi se k těmto materiálům dostala? Obrázky: Neplechovi doma, Neplechovi v zimě, Neplechovi na výletě, Neplechovi v létě

Příloha 7 – Transkript rozhovoru B

I: Děkuju ti, že mi věnuješ svůj čas pro tento rozhovor. Budu se tě ptát na tvoji práci s učebnicemi k předmětu Svět kolem nás a pro zkrácení budu využívat Prvouka. Odpovědi budou využity nejen pro mou diplomovou práci, ale také pro širší výzkum věnující se práci s učebnicemi. Rozhovor budu po celou dobu natáčet, aby se mi lépe s informacemi pracovalo.

I: Tak první otázka, na kterou se zeptám je, zda byla dnešní hodina, kterou jsem viděla, z hlediska používání učebnic tvojí běžnou hodinou?

B: Hm, byla, byla takhle standardní.

I: Dobře. Jakou učebnici v předmětu Prvouka využíváš?

B: Používám učebnici Prvouka – Čtení s porozuměním, Nová škola Brno.

(Rozhovor přerušen kvůli zvonění na hodinu.)

I: Na základě čeho sis tuto učebnici vybrala?

B: Já jsem si tu učebnici vybrala na základě toho, že vlastně my jsme loni měly frausovskou učebnici, od Frause, a nevyhovovala nám, takže jsme se bavily s kolegyněmi v ročníku a shodly jsme se, že tohle je docela fajn.

I: A jak ti vyhovuje tato učebnice?

B: Já jsem s ní spokojená, protože to učivo je rozdělené do přehledných témat a vlastně to souvisí i s ročním obdobím, takže se to učí vlastně když zrovna je zima, tak se učí zimní období.

I: Takže ti vyhovuje rozdělení do témat. A ještě něco dalšího konkrétního ti na ní vyhovuje?

B: Vyhovuje mi vlastně, že jsou tam videa u toho. Vždycky když se začíná nové téma, tak je u toho video, různé doplňující otázky, a i hry vlastně taky na počítači.

I: Co ti na ní třeba nevyhovuje? Je tam něco takového?

B: Jo, že ta učebnice na internetu, nebo když si jí pouštíme jako v počítači, nejde třeba zmenšit ta tabulka, jakože buď to jde uzavřít. Mně se totiž kolikrát stane ve videu, že zapomenu, že mám vypnutý zvuk na počítači a chci dětem pustit video a zjistím, že to vlastně musím celé zavřít, abych zesílila zvuk v počítači, a pak to zase celé otevřít a trvá to děsně dlouho.

I: Takže vlastně manipulace s tou interaktivní verzí.

B: A pak co mi nevyhovuje, je to, že je interaktivní jenom učebnice, a ne ten pracovní sešit, že děti kolikrát nerozumí nějakému úkolu a já je vlastně obíhám, tak bych jim to ukázala rovnou.

I: Jsou učebnice to nejdůležitější podle čeho se řídíš při plánování hodiny?

B: V podstatě jo, protože jsme vlastně dohodnuté s kolegyněmi, že jdeme jako stejně přibližně v tom tempu, a s tím, že to souvisí i s tím co se děje okolo nás, tak je to pro mě rozhodující.

I: Jak se obvykle připravuješ na hodinu prvouky?

B: Většinou se podívám na to, co máme za téma a podle toho vymyslím vlastně co by se nám tam hodilo i jako doplňující, nejenom ta učebnice nebo pracovní sešit, ale nějaké ty aktivity navíc.

I: Takže vlastně vycházíš z toho tématu, co je v té hodině a podle toho plánuješ další aktivity. Pracuješ s metodickou příručkou pro učitele? (*B vrtí hlavou*) Ne?

B: Ne, vůbec.

I: Proč ne?

B: Já jsem upřímně úplně zapoměla, že jí k tomu mám.

I: Nikdy tě nenapadlo se třeba do ní kouknout?

B: Ne. Já jí tam mám schovanou a nějak jsem si se vším věděla rady a pokud nevím, tak mi přijde jako příjemnější zeptat se holek.

I: Kolegyň?

B: Nonono.

I: Uzpůsobuješ nějak texty a úlohy v učebnici, třídě kterou učíš? Ty úlohy, když je máš, když si je vezmeš, přizpůsobuješ je nějak?

B: Zatím ne, mně to přišlo všechno jako srozumitelné, a i ty děti tomu rozumí. Když tomu nerozumí, tak jim to vysvětlím jako svými slovy.

I: Chtěla bys něco třeba s tím zadáváním úkolů a s těmi úlohami vzkázat autorům? Co by měli změnit? Napadá tě něco? Že by si třeba vyzorovala něco, co se tam opakovaně opakuje a vadí ti?

B: To jsem si nevšimla úplně. Nic mě takhle netrkne.

I: Takže třeba neupravuješ ani texty pro nadané žáky?

B: Ne, protože ve třídě žádné nadané nemám. Mám tam sice rychlejší, ale když jim něco upravím, tak oni to spíš odfláknou, takže je zatím nechávám, aby se naučili pořádně pracovat na tom, co mají, až tohle zvládnou, tak jim můžu něco upravit.

I: A co třeba pro žáky s SPU? Upravuješ nebo necháváš tak, jak to mají?

B: Nechávám jim to s tím, že mají třeba víc času. A že jim to můžu dovysvětlit jako individuálně.

I: A pro žáky cizince?

B: Nemám. Mám Vietnamku, ale ta rozumí perfektně česky, umí líp česky než ostatní děti.

I: Jaké jiné zdroje používáš jako inspiraci pro texty a pro výuku?

B: Internetové zdroje, nápady, vlastně co vidím takhle i po chodbách, co jsem viděla, nebo zrovna jaké jsou pomůcky v kabinetě. Minule jsem přeskočila vlastně smysly a rovnou jsem viděla kostru u nás v kabinetě, tak jsem jí vzala do třídy, takže spíš podle toho, co nás čeká za téma.

I: Když jsi mluvila o tom internetu, máš nějaké konkrétní stránky, který máš osvědčené?

(B vrtí hlavou)

I: Tak různě to zkoušíš?

B: Různě to zkouším.

I: Jak často využíváš v hodinách jiné textové materiály než učebnici?

B: Třeba jednou za 14 dnů.

I: Používáš elektronickou verzi učebnice, to jsem viděla, že jo, akorát si teda říkala, že nejsi moc spokojená s manipulací a že není elektronická verze pro pracovní sešit.

B: Přesně tak.

I: A nejčastěji používáš proč, tu elektronickou učebnici?

B: Mně přijde, že je na tom dobrá orientace pro děti, aby viděli všichni všechno. A to je právě pokud už tam není to dostačující, tak použiju něco navíc.

I: Jakou vidíš budoucnost právě těch elektronických zdrojů? Té elektronické učebnice, popřípadě i různých těch internetových zdrojů.

B: Podle mě to bude doplněk, bez kterého se neobejdeme už vůbec.

I: To je asi všechno, protože poslední otázka byla, jestli máš nějaké elektronické zdroje, které bys doporučila ostatním učitelům, takže tím, že jsi říkala, že ne.

B: To nemám.

I: A poslední dvě otázky se jenom týkají: Jak dlouho učíš?

B: Učím třetím rokem. *(Rok jako párová učitelka, dva roky třídnictví)*

I: A jsi aprobovaná pro učitelství pro 1. stupeň?

B: Na 1. stupeň ano.

I: A kde si aprobaci získala? Škola.

B: Jo, Univerzita Karlova.

I: Tak děkuju, to byla poslední otázka.

B: Děkuju.

Příloha 8 – Transkript rozhovoru E

I: Tak, děkuji ti, že mi věnuješ čas, pro tento rozhovor. Otázky, které ti budu pokládat se týkají práce s učebnicí Svět kolem nás, abych to zkrátila, budu používat Prvouka. Odpovědi budou použité nejen pro mou diplomovou práci, ale také pro širší výzkum, který se zabývá prací s učebnicemi v tomto předmětu a rozhovor budu nahrávat, aby se mi lépe zpracovávaly informace.

I: První otázka, na kterou se chci zeptat je, jestli hodina, kterou jsem dneska viděla byla z hlediska užívání učebnic tvým typickým příkladem výuky?

E: V podstatě byla.

I: Jakou učebnici pro předmět Prvouka používáš?

E: Jakou?

I: Hm, jakou. Nakladatelství, jak se jmenuje...

E: Nakladatelství Nová škola, Prvouka pro 1. ročník.

I: Na základě čeho, sis tu učebnici vybrala?

E: Tak já jsem minulý rok učila v 5. ročníku a předtím ve 4. a vlastně v rámci školy jsme učili s učebnicemi nakladatelství Fraus, které nám ale nevyhovovaly, ze kterých se nám špatně učilo. A na základě toho, jak ty učebnice tohoto nakladatelství Nová škola vypadají pak ve 4. a 5. ročníku, kde je to opravdu suprově nebo dobře zpracované, jsou zpracovaná ta témata, tak jsme vybrali právě nakladatelství Nová škola, tím pádem to pomohlo i k tomu, abychom je mohli používat i v tom 1. ročníku.

I: Aby to mělo vlastně návaznost?

E: Přesně tak.

I: Jak ti ta učebnice vyhovuje?

E: Ta učebnice mi vyhovuje. Vyhovuje mi v tom, že tematicky, ty témata na sebe vzájemně navazují, takže to se mi líbí. Myslím, že jsou tam jak obrázky kreslené, tak jsou tam fotografie. Myslím si, že je to pro děti přehledné, děti tu učebnici mají rády, ale zároveň mi tam chybí trošku víc toho textu. Chápu, že je to zpracované pro 1. ročník, ale myslím si, že kdyby tam bylo víc toho textu, že děti už číst umí, případně to může přečíst učitel a tak dále, tak by to pomohlo i učitelům v té práci.

I: Kromě toho textu, je tam ještě něco jiného, co ti na té učebnici nevyhovuje?

E: Já si ji radši vezmu k sobě.

I: Dobře, určitě.

E: Abych takhle nemluvila z patra. Tak, v té učebnici, ani ne. Já takhle jsem s ní spokojená, líbí se mi, že dole jsou ty úkoly jednotlivé, i tipy, co se může s dětmi dělat k tomu vždycky tématu. Takže ne. Jinak se mi to líbí.

I: Takže jenom nedostatek textů. Je učebnice pro tebe to nejdůležitější, podle čeho plánuješ hodinu, připravuješ se na hodinu?

B: To vůbec ne, já vlastně jenom je pro mě důležité, abych jela...snažím se ta témata dělat tak jak v učebnici jsou, ale i jsem několikrát přeskočila, protože se nám to zrovna hodilo třeba do českého jazyka nebo co jsme dělali ve slabikáři nebo jsme byli třeba někde na nějaké exkurzi a hodilo se mi probírat třeba domácí, teda zvířata na statku, když jsme byli v Toulcově dvoře. Ale jinak kromě těch témat, když už se jich teda držím, což se snažím, vlastně ta učebnice pro mě nijak moc zásadní není. Já ji spíš používám na nějakou buď evokaci nebo reflexi, ale vlastně na takové to uvědomění, tak se snažím dětem zprostředkovávat ty informace nějak jiným způsobem. Myslím si, že ty informace tady nejsou v tak dostatečném rozměru, co by ty děti měly dostávat.

I: Co je teda vlastně ten nejdůležitější dokument nebo ta největší věc, které se držíš při plánování těch hodin?

E: Při plánování těch hodin je pro mě důležité teda to téma, co by měly vědět a co ty děti chci naučit, takže nějaký ten cíl, a je pro mě hodně důležité, aby ta hodina vždycky měla, baví mě, když to má tu evokaci, uvědomění a reflexi. Takže takhle na ty tři fáze rozdělená a vlastně když ty děti se můžou dozvědět něco navíc, a nejen v té učebnici. V té učebnici je hodně věcí opravdu jenom pro ty prvňáčky, takové to osekáné, a já si myslím, že ty děti už jsou natolik bystré, že ty věci většinou znají a dá se jim to obohatit o další informace, ke kterým právě používám videa nebo jiné texty a knížky.

I: Jak se obvykle připravuješ na hodinu prvouky?

E: Na hodinu prvouky se připravuju většinou tak, že se vždycky týden předem snažím do týdenního plánu napsat teda jakému tématu se budeme věnovat, a na základě toho se snažím i někdy celý týden plánovat a učit v tom tématu SKN. Někdy se to daří více, někdy méně, záleží také o jaké téma jde, jak je široké. Líbí se mi používat prvky ze SKN do ranního dopisu, takže hodně věcí třeba i opakujeme v ranním dopise ze SKN a tak dále, ale když se vysloveně

připravuju na hodinu SKN, tak se snažím, aby se střídaly různé činnosti, aby si děti užily jak skupinovou práci, práci ve dvojicích, společnou, někdy se to zvládne v jednu hodinu, někdy se to prostě střídá v těch hodinách, snažím se i aby si na něco přicházely, i badatelsky orientovanou výuku a tak dál.

I: Pracuješ s metodickou příručkou?

E: Ne.

I: Nenapadlo tě jí někdy použít?

E: Napadlo, ale v podstatě tady k téhle učebnici žádnou metodickou příručku nemám.

I: Uzpůsobuješ nějak texty v učebnici potřebám své třídy? Ono tam těch textů moc není, tak jestli se třeba nějak chytneš toho, co v té učebnici je a rozšíříš si to nebo jestli to nějak upravuješ?

E: V podstatě ne, nechávám to, jak to v té učebnici je, a pokud mi tam něco chybí, tak říkám, doplňuju to z různých jiných zdrojů, ale že já sama bych si texty vzala, přepsala je a doplňovala je o něco, to nedělám.

I: Chtěla bys něco vzkázat autorům učebnic ohledně těch textů? Asi teda že by jich tam měli přidat víc, a ještě něco jiného tě napadá?

E: Já bych je chtěla hlavně pochválit teda za to, že se mi líbí, že tam střídají ty kreslené obrázky, ty fotografie, je to barevné, děti to zaujme, je to velké a tak dále, ale samozřejmě bych jim teda doporučila, jak už jsme se tady bavily, jak říkáš, více toho textu a klidně i víc nějakých různých úkolů. Oni to mají hodně v tom pracovním sešitě, ale já bych jim klidně dala i nějaký ten úkol další do té učebnice. Ale chci říct, že ta učebnice pro ty další vyšší ročníky se mi líbí asi víc než pro ty první ročníky.

I: Uzpůsobuješ obsah té učebnice nějak žákům s nadáním, nadaným žákům?

E: Vzhledem k tomu, že v tom SKN pracujeme s více informacemi, tak třeba těm dětem, které jsou nadané, mám na ně vyšší nároky, že třeba po nich chci, aby v textu vyhledaly víc informací nebo chci, aby si to četly úplně samy a tak dále, ale že bych vyloženě jim dávala úplně jinou práci, to ne. Zatím v té jedničce, já si myslím, že v tom prvním ročníku, se ještě musí naučit nějaké ty způsoby práce a tak dále, spíš se snažím, aby si vzájemně pomáhaly, aby se učily práci v kolektivu, zatím to takhle nediferencuji na základě těch úrovní.

I: Takže třeba ani vzhledem k žákům-cizincům to nijak neupravuješ?

E: My máme cizince tady jenom jednoho, který je z Ruska, ale zvládá, s přehledem mluví, není to vlastně ani poznat, takže zvládá.

I: Zvládá, takže to není potřeba. Jaké jiné zdroje používáš jako inspiraci pro texty ve výuce?

E: Jako texty, tak vyhledávám buď si něco na internetu z nějakých zdrojů, například Učíme se venku a takové věci. Tam teda spíš sbírám inspiraci na takovou tu badatelskou výuku, i promítnutou do výtvarné výchovy a tak dále, ale co se týče těch textíků, tak některé věci jsem našla i v publikaci...Jak se to jmenuje? Čtete s porozuměním? Takové ty texty?

I: Jo, Čtete s porozuměním každý den?

E: Tak tam jsou hrozně široká ta témata a občas se mi to hodí právě i do toho SKN. Nebo si vybírám knížky, které mám, asi spíš z těch vlastních zdrojů, nemám žádnou vyloženě knížku, ze které bych pracovala a zároveň nemám teda jinou knížku prvouky, kterou bych používala. Jo, je to teda spíš tak, že se to snažím nějak sama dávat dohromady, není to, že bych měla vedle toho třeba frausovskou nebo učebnici jiného nakladatelství, které bych kopírovala, to ne, spíš se snažím to vyhledávat v běžné literatuře, takové té volnočasové a tak dále.

I: Jak často využíváš v hodinách prvouky jiné texty než právě z té učebnice?

E: Jak často...no, tak jednou za 14 dní. Snažím se, abychom s tou učebnicí opravdu i trochu pracovali, abychom chodili ven a tak dále, takže asi tak jednou za 14 dní.

I: V dnešní hodině jsem viděla, že využíváš i elektronickou verzi učebnice. Běžně s ní pracuješ? Nebo jak ti vyhovuje práce s tou elektronickou verzí?

E: S tou elektronickou verzí učebnice pracuju běžně. Dětem to hodně pomáhá, když to vidí na tabuli, když vidí, kam mají koukat a tak dále. Některým to vyhovuje dokonce víc, než aby koukaly k sobě. Líbí se mi, když jsou k dispozici k tématu videa, to se dětem hodně líbí, ta sova, která jim to tam představuje a s těmi videi se nám také moc hezky pracuje, děti dokáží z toho hezky vyhledávat informace a tak dále, ale někdy mám pocit, že v té elektronické učebnici něco chybí. To můžu teď říct, nebo se mě na to budeš ještě ptát?

I: Klidně, můžeš to říct rovnou, jestli chceš.

E: V té elektronické učebnici mi chybí, že obrázky nejdou zvětšit, nejdou rozkliknout. Byla bych ráda, kdyby u každého tématu bylo třeba nějaké interaktivní cvičení, ony tam sice jsou a jsou moc fajn, ty děti to baví si to tam různě na té interaktivce prsty spojovat a přendávat a tak dále, takže je to pro ně zase jiné, než pořád jenom koukat k sobě nebo pracovat s nějakým materiálem jako textem a tak dále. Takže to bych byla ráda, kdyby tam bylo.

I: Takže se dá říct, že za hlavní účel, ze kterého tuto verzi učebnice používáš je pro oživení té výuky a aktivní zapojení dětí?

E: Ano.

I: Říkala si, že využíváš i další elektronické zdroje. Viděla jsem, že si použila video z Youtube, kde jsi třeba na to video narazila? Jak ses k němu dostala?

E: Video z Youtube se snažím vždycky vyhledávat tak, že do vyhledavače zadám nějaká klíčová slova, která jsou pro mě důležitá a pak vlastně jenom hledám. Někdy mám nějaké video na doporučení od někoho, někdy něco najdu v nějakém třeba popisu nějaké hodiny, ale zrovna tohle jsem vyhledala sama na základě těch klíčových slov.

I: Proč využíváš další zdroje, třeba elektronické?

E: No právě proto, aby to dětem rozšířilo trošku ty obzory, abychom si nepovídali například jenom o tom, jaké jídlo je zdravé, jaké jídlo je nezdravé, ale i mi jde o to, aby viděly trošku dál, v jakém množství to mají jíst, proč, co se s námi děje a tak dále. Kdybych měla víc času, tak bych jim klidně pustila toho ještě více, ale zase si myslím, že ty malé děti, jako rozšířit jim ty informace je určitě dobré, ale zase ne příliš, aby potom toho na ně nebylo moc těch informací, aby z toho vlastně něco měly.

I: Máš nějaké osvědčené zdroje, které bys doporučila třeba kolegům?

E: Určitě to Učíme se venku, to je moc fajn. Pak mi vyhovují různé ty učebnice od Terezy, od sdružení Tereza. A jinak možná to Čteme s porozuměním každý den, to se mi líbí, že je to vlastně propojení i s tím čtenářstvím, takže tak.

I: Jakou vidíš budoucnost těch nových, elektronických zdrojů?

E: Budoucnost? Budoucnost elektronických zdrojů. Tak já si myslím, že je strašně důležité, aby ty elektronické zdroje psali opravdu lidé, kteří tomu rozumí. Moc nejsem zastáncem Wikipedie, protože nemám s ní dobré zkušenosti, vím že to tam může vložit v podstatě každý, tu informaci. Ale pokud ty zdroje jsou kvalitní, píší je odborníci, jsou tam i, třeba když zmíním to Učíme se venku, fotografie, tipy a tak dále, tak si myslím, že je to věc, která může člověka inspirovat a myslím si, že na tom není nic špatného udělat hodinu podle nějakého tipu nebo podle nějaké inspirace, důležité je, aby ty děti to bavilo, a když se nám něco povede, proč to neposlat dál.

I: Tak děkuji, to byla poslední otázka týkající se práce s tou učebnicí. A poslední se chci zeptat, jak dlouho učíš?

E: Učím...jako sama nebo jako párová?

I: Můžeš říct i jestli si už předtím učila nějak jinak než svoji třídu, tak klidně můžeš říct i to.

E: Tak já učím celou dobu na této škole, učím...Já to spočítám takhle s tebou. První rok jsem tady učila vlastně dobrovolně, jenom že jsem docházela tady ke kolegyni. Takže to je vlastně jeden rok. Pak jsem učila jako párová učitelka rok a pak jsem měla čtvrtáky, pátáky a teď mám prvňáky, takže pátým rokem. Ale tři roky mám třídnictví.

I: Jsi aprobovaná pro učitelství na 1. stupni?

E: Ano.

I: A kde si získala aprobaci?

E: Na Pedagogické fakultě Univerzity Karlovy.

I: Mokrát děkuji, to byla polední otázka.

E: Taky děkuju.

Příloha 9 – Transkript rozhovoru J

I: Ahoj, otázky, které ti budu pokládat směřují k tvojí práci s učebnicí v předmětu Svět kolem nás a abych to zjednodušila tak používám Prvouka.

J: Ano.

I: Odpovědi budou použité nejen pro mou diplomovou práci, ale i pro širší výzkum, který se zabývá problematikou učebnic. A rozhovor budu po celou dobu nahrávat, aby se mi lépe zpracovávaly informace.

J: Děkuji ti za tyto informace.

I: První otázka, na kterou se chci zeptat, jestli dnešní hodina, kterou jsem viděla byla typickým příkladem tvé výuky prvouky?

J: Nebyla typickým příkladem, protože jsem chtěla využít toho, že jsme společně s dětmi navštívili film Planeta Česko, a chtěla jsem z toho vytěžit co nejvíce, takže jsem využila pracovní listy, které se nabízely na stánkách k tomuto filmu. Využila jsem pexeso, které nabízí Česká televize a chtěla jsem, aby se s těmi zvířátky a s tou problematikou zvířat v České republice seznámili i ti, kteří neměli možnost ten film vidět, protože ten den nebyli ve škole. To se myslím podařilo, protože děti vlastně pracovaly ve dvojicích. V takovém tandemu, jeden, který to viděl, a jeden, který to neviděl, a podle toho pracovního listu, který jsem viděla, a i o tom, jak mluvily, si myslím, že to zvládly dobře. Tu učebnici, tu jsem se snažila tam zakomponovat alespoň tím, že jsem se zeptala, o kterých těch zvířatech, jež zpracovávaly, tak jestli se s nimi už setkaly třeba v učebnici prvouky, a ony přišly na to, že ano. Chtěla jsem to alespoň tímto způsobem propojit.

I: Řekla bys, že ve svých běžných hodinách používáš učebnici častěji, než si používala v téhle hodině?

J: Určitě jo. V podstatě se o ni opírám každou hodinu a je pro mě takovou linkou, na kterou nabaluji další pracovní listy nebo texty, které využiji, ale držím se té hlavní linky, kterou ta učebnice nabízí.

I: K dnešní hodině směřuje ještě jedna moje otázka. Jak si přišla na ten internetový zdroj, se kterým si pracovala. Odkud ses o něm dozvěděla?

J: Poslala mi ho kolegyně.

I: Jak učebnici vyžíváš běžně v hodinách prvouky?

J: Využívám ji jako text. Texty, které tam jsou, využívám ke společné práci anebo k práci ve skupinách. Využívám také obrázky, které tam jsou, a případně si je doplním dalšími zdroji, není to jenom o té práci s učebnicí. Ale držím se i toho, co všechno ta učebnice nabízí o té dané problematice, takže to je pro mě ta část, kterou chci, aby děti zvládly. Je to i z toho důvodu, aby i rodiče v tomto mladším školním věku věděli, měli představu, co se po těch dětech chce, protože mám pocit, že když se s tou učebnicí nepracuje a dávají se jenom pracovní listy, tak to zůstává pro rodiče často neznámou, co děti v té prvouce mají zvládnout. Když to takhle víme, že se držíme té učebnice a tím, že to něčím jakoby doplním nebo ještě zpestřím, tak to už je jako určitý nadstandard, ale ta učebnice pro ně zůstává základ.

I: Jak se jmenuje učebnice, kterou tedy běžně v hodinách používáš?

J: Jmenuje se Prvouka s podtitulem Čtení s porozuměním a vydalo ji nakladatelství Nová škola Brno, Duhová řada.

I: Na základě čeho, sis tuto učebnici vybrala?

J: My jsme tu dlouhé roky pracovali s učebnicí nakladatelství Fraus, která mi vyhovovala jenom z části, a to právě z toho důvodu, že nebyla zaměřena na to čtenářství. Bylo tam hodně obrázků, hodně grafických organizérů, grafických ztvárnění toho učiva. S tím se dá samozřejmě taky číst, ale chyběla mi tam ta práce s textem, a tak jsme tady hledali, ve škole, nějakou učebnici, která by naplňovala ty naše požadavky toho čtení s porozuměním a našli jsme tedy Novou školu Brno.

I: Takže největší důvod, proč ti učebnice vyhovuje je, že využívá toho čtení s porozuměním?

J: Že nabízí texty, které jsou vhodné pro děti té věkové kategorie, protože ono najít odborné texty, které jsou vhodné pro takhle malé děti je někdy náročné. Takže tady je to takový jakýsi základ, že vím, čeho se mám držet.

I: Je něco, co ti na té učebnici nevyhovuje? Napadlo by tě něco?

J: Napadá mě, že některé věci se tam opakují, když teď srovnám třeba 1. a 2. třídu, tak že se tam opakují druhy zeleniny, druhy ovoce. Takže se to trošku dubluje. I když si myslím, že už pro tu 2. třídu by to mohlo být trošku náročnější. Nebo roční období, že tam mohla být třeba i jiná témata. Konkrétně to roční období už mají děti většinou zpracované už z té 1. třídy a teď ve 2. třídě bych už tam viděla něco, co by vedlo k větší přemýšlivosti těch dětí nad tím tématem. Porovnávání třeba jednotlivých ročních období, co se v té přírodě děje, víc to zaměřit na tu práci do přírody.

I: Takže spíš méně opakovat jednotlivé celky, ale víc je rozvinout?

J: Jojo, přesně si to pojmenovala, ano.

I: Je učebnice to nejdůležitější, podle čeho se připravuješ při přípravě na hodinu?

J: Není to nejdůležitější, ale je pro mě vodítkem. A přiznám se, že tahle Prvouka z nakladatelství Nová škola je pro mě takovým zdrojem inspirací. Když se na to podívám, přečtu si ten základ a už mi naskakují další věci, co by se s tím ještě dalo dělat a jak bych to mohla obohatit, takže je to takové vodítko, taková osnova, které já se držím a snažím se ji obohatit o další materiály. Což, přiznám se, ta učebnice toho Frause mi úplně tak nedávala, sedávala jsem nad ní a nevěděla jsem, jak to učivo uchopit.

I: Co je pro tebe tedy nejdůležitější, podle čeho se řídíš, když připravuješ hodinu?

J: No ono je to od každé té části jiné, někdy je to jenom otázka, která je tam třeba pod čarou a mně ta otázka připadá natolik dobrá, že třeba na tom tu hodinu postavím. Někdy je to obrázek, někdy je to text. Třeba, teď když půjdu konkrétně, jsme dělali ta hospodářská zvířata, a tam byl pěkný obrázek a krátký text k tomu, a já to vlastně využila ke skládkovému učení, že každá skupina měla jiné zvířátko, pak to dávali dohromady, porovnávali si jednotlivá zvířata. Je to pokaždé něco jiného.

I: A co třeba nějaké jiné dokumenty, které jsou pro tebe důležité při té přípravě na hodinu, kterými se hodně řídíš?

J: Tak určitě je to rámcový vzdělávací nebo školní vzdělávací program. Potom já si na začátku každého roku udělám takový tematický plán, takový plán toho, co všechno chci v tom roce probrat a hledám si ty materiály jednak v té učebnici, kterou používají děti, protože to považuji za důležitý, aby se měli opravdu, zase se opakují, ty rodiče, o co opřít. I ty děti třeba v době nemoci, ale zároveň mám zkušenosti i z jiných materiálů, tak si tam už strádám a doplňuji věci, které se mi osvědčily a doplňuji to třeba informacemi z jiných učebnic, mám nakopírované pracovní listy, které jsem využívala v předcházejících letech. Už je to takový kompilát materiálů, ale většinou se držím toho tématu podle té učebnice, protože ona odpovídá rámcově vzdělávacímu programu.

I: Jak se obvykle připravuješ na hodinu prvouky?

J: Většinou si prohlédnu celé to téma, které je a pak to se snažím rozčlenit do jednotlivých hodin a ty hodiny potom rozpracovat konkrétně. Případně si naplánuji, jaké pomůcky k tomu budu

potřebovat, kolik času tomu asi budu věnovat, ale dá se říct, že jdu po těch tématech, která tam jsou.

I: Pracuješ s metodickou příručkou pro učitele? Jestli ano, co ti na ní třeba vyhovuje, jestli ne, tak co tě vede k tomu, že ji nevyužíváš?

J: Tak někdy do ní nakouknu, když třeba hledám nějakou hru, kterou bych mohla to učivo nějak ozvláštnit, spíš ty hry, které tam jsou. Nepřipadá mi, že by tam byly jako dobře sepsané ty cíle. To nevím, v tom jsem se nikdy nenašla, že mi připadají hodně obsáhlé v té metodice. Hledám tam spíš inspiraci, líbí se mi tam některé hry i pracovní listy, které jsou tam navrženy.

I: Takže spíš konkrétní, dílčí věci?

J: Ano, dílčí věci, než že bych jako jela podle toho jak podle kuchařky.

I: Když máš nějaký text nebo úkol který je buď v učebnici nebo v metodické příručce, přizpůsobuješ ho nějak pro třídu, kterou učíš?

J: No, přizpůsobuju. Třeba tady o téhle třídě vím, že má ráda ty...že se našla v takových těch manipulačních činnostech, tak ráda tam dávám věci, kde oni můžou s něčím manipulovat. Ať je to třídění obrázků nebo vyhledávání nebo ten pokus s listem jsem dělala. To jsou věci, které upravuju pro tu třídu, to je pravda.

I: Proč obvykle tedy upravuješ, třeba ty texty, které v té učebnici jsou?

J: Někdy mně tam připadá toho textu málo, že by tam toho mohlo být víc, jindy mi připadá, že ten text podceňuje toho čtenáře, že je čtenářsky vyspělejší a že by těch informací tam mohlo být víc, takže většinou ten text jakoby doplňuju o nové informace.

I: Je v tomto třeba něco, co by si chtěla vzkázat autorům učebnic? Jak mají vylepšit ty texty, aby víc vyhovovaly?

J: Já si myslím, že klidně můžou být náročnější, že když předložím dětem třeba informace o nějakém zvířeti z encyklopedie a podobně, oni tam prvně napíší i ten latinský název, což nechci teďka říct, aby to tam bylo, ale že si všímají i věci, které...Nebo takhle, že je nebaví to, co je obecně známo. Když řeknu, že hlemýžď zahradní žije na zahradě, tak to těm dětem nic nového nepřinesu. Takže bych tam dávala spíš takové jako zajímavosti, které ty děti víc třeba k té přírodě přitáhnou.

I: S čím se běžně nesetkají?

J: S čím se běžně nesetkají, co není obecně známo.

I: Ty texty a úkoly, upravuješ je vzhledem k potřebám třeba nadaných nebo dětí se speciálními poruchami učení, žáků cizinců?

J: No to spíš dělám tak, že ty texty, které jsou v učebnici ponechávám jako základ těm dětem, které potřebují nějaké specifické, nebo mají specifické potřeby učení, cizinci a podobně, a těm dětem, které jsou nadanější a talentovanější nabízím texty třeba právě z encyklopedií a podobně. Takže tuhle část textu nechávám vlastně v té původní podobě, protože je napsaná tak, že to zvládnou i tyhle děti. Kdyžto že ti nadanější by potřebovali právě něco víc.

I: Jaké další zdroje používáš jako inspiraci pro různé texty a úkoly kromě učebnice?

J: Tak používám internet samozřejmě. Používám potom různé encyklopedie, knížky o přírodě, s tím, že tady ve třídě je také zásoba knih, aby děti mohly v případě, když potřebují nebo mají čas, tak ten text si nějakým způsobem dohledat, zároveň je učím hledat v encyklopediích a v odborné literatuře. Používám taky časopis ABC a Mateřídoušku, kde vychází některé odborné texty, zajímavosti, a psané taky takovou zajímavou přijatelnou formou pro děti, takže to jim tady třeba nabízím, kopíruju si to a je to pro mě vlastně taky zdroj dalších informací pro práci v prouce.

I: Takže by se dalo říct, že jiné textové materiály, než učebnici používáš v hodinách často?

J: To jo no.

I: A když si mluvila o těch internetových zdrojích, máš třeba nějaké oblíbené stránky, které hodně využíváš a které by si třeba doporučila i kolegům?

J: No já si myslím, že jsou to takové ty klasické: ta Sborovna, E-škola, teď jsem teda objevila úžasné stránky, a to je to Učíme se venku, a to mi teda připadá, vůbec jako z Terezy zpracovaný materiály, že jsou skvělé, a to Učíme se venku, tak to mi připadá dokonalý, protože tam jsou vlastně pracovní listy, materiál, který potřebuješ, pomůcky, že to pak stačí vzít a jít tu hodinu odučit. To mi připadá taky skvělé.

I: Používáš v prouce elektronickou verzi učebnice?

J: Používám.

I: A třeba za jakým účelem nejčastěji v té hodině, když si to tak promítneš?

J: No ona bohužel ta interaktivní učebnice, nebo elektronická verze učebnice Nové školy Brno je interaktivní v tom pravém slova smyslu jen velmi málo, takže se tam třeba objeví nějaké zvuky zvířete, které se proberou nebo že se dá část té učebnice, ten obrázek, zvětšit a podobně,

ale v tomhle směru bylo zase to nakladatelství Fraus daleko lepší. Tam opravdu ta učebnice byla interaktivní, byly propojené mezi sebou všechny ty učebnice, takže se dalo vlastně odkázat i na ty informace, na to téma v jiných předmětech, v jiných učebnicích a bylo to doplněné o spoustu dalších věcí. Kdyžto tady to tak není, je taková jednoduchá.

I: Ty si taky říkala, že používáš i jiné zdroje, než je učebnice, proč to vlastně děláš?

J: *(smích)* Zajímavá otázka. Protože se snažím, aby to pro ty děti bylo zajímavější a poutavější to učivo.

I: Jakou vidíš budoucnost elektronických zdrojů?

J: No já si myslím, že budou stále víc používané, akorát mi tady někdy vadí, že ty informace nejsou jako úplně ověřené. U té encyklopedie, tam vím toho autora, má to nějakou doložku třeba, doporučení a podobně. Na tom internetu, nebo vůbec ty elektronické zdroje jsou takové anonymní a mně v podstatě někdy trvá tu informaci ověřit, jestli to tak opravdu je, to co, tam napíšíou. Protože to je někdy úplně mimo tu mísu, úplně mimo tu informaci, a když to chci předkládat dětem, tak bych to jako učitel měla mít ověřené, že to tak je.

I: Tak děkuji, to byla poslední z otázek směřovaná na tvou výuku, a teď se tě ještě jenom zeptám, jak dlouho učíš?

J: 30 let.

I: A jsi aprobovaná pro učitelství na 1. stupni?

J: Ano.

I: A kde si svou aprobaci získala?

J: Získala jsem ji na Pedagogické fakultě v Brně, tehdy to byla Univerzita Jana Evangelisty Purkyně, teď je to myslím univerzita Masarykova.

I: Tak jo, děkuji.

J: No není za co.

Příloha 10 – Transkript rozhovoru M

I: Děkuju, že mi věnuješ čas pro tento rozhovor. Otázky, které budu pokládat směřují k tvojí práci s učebnicí Svět kolem nás, budu využívat zkrácený název Prvouka. Odpovědi budou použity nejen pro mou diplomovou práci, ale i pro širší výzkum věnující se učebnicím prvouky. Rozhovor budu nahrávat, aby se mi lépe zpracovávaly informace.

I: První otázka, na kterou se zeptám je, jestli hodina, kterou jsem viděla byla z hlediska využívání učebnic typickým příkladem tvojí hodiny prvouky?

M: Viděla si typické, jak nevyužívám učebnici prvouky. Jsou pro mě inspirací a určitě jedeme tematicky přesně podle učebnice. Občas učebnici použiju, ale hodně výjimečně, jenom třeba když je tam něco zajímavého, jinak ta učebnice má jenom barevné obrázky bez textu, takže nemůžu tam ani pracovat s textem, barevné obrázky si vyhledávám na interaktivní tabuli a většinou to dělám spíš tak, že vybírám podle toho tématu, to jedu striktně podle učebnice. Učebnice máme, děti je mají tady, berou si je, na hodiny si je rozdáváme, ale vždycky předem říkám, když je budeme potřebovat. Já mám pocit, že se naučí víc ode mě než z učebnic, protože nám to ta učebnice ani jako neuceluje. Hodně dělám to, že vyhledávám obrázky na internetu, teď jsme třeba nepracovaly s obrázky, protože se nám k tématu nehodily, ale když pracuju běžně, tak jim vytisknu třeba kartičky s obrázky a s těmi obrázky manipulujeme, různě si je skládáme nebo něco vyrábíme. Proto jsem chtěla, abychom byly ve třídě, abych ti ukázala, co všechno jsme v té prvouce dělaly a jakým stylem.

I: Říkala si teda, že ti ta učebnice spíš nevyhovuje?

M: Ne no.

I: Našlo by se něco, co ti na ní vyhovuje?

M: Je to nakladatelství Nová škola a já jsem podle něj ráda pracovala ve 4. a 5. třídě. K tomuhle existuje pracovní sešit, a kdybych ji měla s tím pracovním sešitem, tak bych jí asi využívala víc než to dělám teď.

I: Vy ty pracovní sešity tedy nemáte?

M: Nemáme je. My jsme si je neobjednaly.

I: Proč?

M: Využívala bych je, ale ne úplně, takže by zůstal dost nevyužitý, ale vidím, že kolegyně jedou dost s pracovním sešitem, takže si myslím, že to využívají víc než já. Jako když je tady obrázek

vesnice a města, na jednom je kostel a na druhém je kostel a s tím mám jako pracovat, tak pro mě je to hodně málo. Když jsme tady měly třeba hádanky a na to nějaké dopravní prostředky, tak to jsme si dělaly, povídaly jsme si o tom, ale stejně jsme to do toho nemohly psát, takže je to pro děti takové jako... Když to vidí, já bych řekla, že je to dobré pro opakování, jenomže v 1. třídě z toho opakovat nebudeme, nepíšeme z toho písemky a nedělám jim z toho známky jakoby znalostní, protože bych od nich nedostala ty informace, ještě zas tak moc nechtou. Myslím si, že když budu tyhle učebnice používat příští rok, tak už to bude lepší pro rodiče, že teď tam už je situace, kdy budu chtít jet podle učebnice, a já to tak i dělávám, ale v té 1. třídě mně to přijde natolik otevřené, a tak svobodně si s tím dělám co chci, že zase mi vyhovuje, že něco můžu a nemusím.

I: Co je pro tebe nejdůležitější, podle čeho se řídíš při přípravě na hodinu?

M: Učebnice je pro mě zavazující tím tématem. Já je jako neztracuju ty učebnice, jenom fyzicky je nevyužívám anebo je třeba pustím dětem na interaktivce a říkám si, že kvůli tomu není potřeba to otevírat. A já jim to říkám, že jedeme podle učebnice, otvírám to a témata vždycky píšu do týdenního plánu a schválně jsem ho tady přinesla, protože tady rodiče vidí téma, co děláme, a ještě když jim dám týdenní domácí úkol, tak jim dávám úkol právě ze SKN, aby věděli, o čem se zrovna bavíme, aby si o tom popovídali i s rodiči, a ještě právě mi to potom rodiče i podepíšu, takže pro mě ten týdenní plán není jako mrtvá věc, takže v něm používám tu prvouku, aby se nám to nějakým způsobem propojovalo. A když jsem se ptala rodičů, jestli mají nějaký problém s tou učebnicí prvouky, tak že určitě ne, protože mi teda hodně chodíme ven, takže toho ty děti umí ještě víc. Naopak je necháváme hodně přemýšlet, ať jako si na ty věci přijdou samy a klidně ať odpoví špatně, že to nevádí. Jak zněla otázka? (*smích*)

I: Co je pro tebe nejdůležitější při přípravě na hodinu?

M: Téma.

I: Takže tematický plán?

M: Hm, takže já jedu podle témat a nebojím se zabrouzdat i někam hlouběji.

I: Jak se obvykle připravuješ na hodinu prvouky?

M: Překvapivě se na prvouky připravuji nejvíc, protože tím, že nemám učebnici, která by byla, a já si nemyslím, že by ani nějaká taková existovala, ať bych si vzala jakoukoliv jinou učebnici, a s tím, že nechci sedět a pracovat s pracovním listem celou hodinu a jenom si o něm povídat, tak je to pro mě hodně náročné na přípravu, zapojuju do toho párového učitele i paní

vychovatelku. Pak to propojujeme do výtvarky, máme to hodně spojené, když máme ten odpolední blok, a hrozně moc mi pomáhá, že na to nejsem sama. Ta prvouka, ta témata jsou tak pestrá a zajímavá, že si s tím dávám hodně práce. Hledám v mých knížkách, v knížkách paní vychovatelky, materiálech a hodně se inspirujeme v lese, takže chodíme hodně ven.

I: Pracuješ s metodickou příručkou k učebnici?

M: Ne.

I: Tohle je složitá otázka, když s tou učebnicí moc nepracuješ, a hlavně v té první třídě, kdy tam není moc textu, ale když si třeba vzpomeneš i v dřívějších letech, jestli si měla potřebu nějak upravovat ty texty, které jsou v té učebnici?

M: Měla, ale v 5. třídě. Já měla předtím pátáky a hrozně mi vadilo, že když jsme měli učebnice Frause, tak tam byla učebnice plná otázek a obrázků, žádný text, ve kterém bychom ty odpovědi našli a děti se neměly podle čeho učit, takže jsem jim musela sama vyhledávat všechny věci, proto jsem chtěla přejít na tuhle Duhovou řadu Nové školy, protože tam ty texty jsou. Ale samozřejmě v té 1. třídě, když ty děti neumí číst, tak je tam prostě jedna věta, takže to není, jak upravit. Tady jsem naopak s těmi texty spokojená, když je věta „Dopoledne se učíme ve škole, dospělí jsou v práci.“, tak je to super věta akorát k tomu, co je potřeba, jenomže si myslím, že s tím na hodinu člověk prostě nevystačí, a naopak si myslím, že je to vlastně dobře, že je tam popisně napsáno a vysvětleno přesně co se po těch dětech chce, když bych z toho psala písemky.

I: Upravuješ nějak obsah té učebnice vzhledem k žákům nadaným nebo žákům cizincům, žákům s SPU?

M: Každou hodinu připravuji s ohledem na všechny děti. Oficiálně mám jenom jedno žáka s IVP, na nápravy chodí asi osm žáků. Takže ty hodiny si dělám tak, aby to zvládli všichni, a tak, aby každý měl možnost se projevit. Snažím se, aby to bylo natolik pestré a nedělat jenom jednu věc, myslím, že bych to musela upravovat, kdybych seděla a dělala pracovní list, a když jim to dělám takhle hodně pestré, tak není potřeba to nějak upravovat.

I: Jaké jiné zdroje používáš jako inspiraci pro texty?

M: Knížky, mám strašně moc atlasů. Myslím si, že mám vůbec nejvíc atlasů, co tady jsou a snažím se ty atlasy přírodovědné i naučné používat a vyhledávat s dětmi. Třeba jsme dělaly práci o lidském těle, takže jsme si vzaly asi osm atlasů a každý měl nějakou tu informaci o lidském těle najít, pak jsme je četly a lepily. Je to vidět tam na chodbě.

I: Jak často využíváš v hodinách jiné texty než učebnice?

M: Pořád, v každé hodině jiný zdroj. Je to pro mě hrozně náročné, ale mě to baví. Já bych asi nedokázala jet podle jedné učebnice nikdy ani z principu, jenom tím, jaký já jsem typ. A to by neovlivnilo ani kdybych měla růžovou knížku nebo fialovou, je to úplně jedno, já bych to prostě nepoužívala stejně.

I: Říkala jsi, že používáš elektronickou učebnici, za jakým účelem nejčastěji?

M: Elektronická učebnice mi přijde úplně úžasná, že všechny děti zarazí vidí tu stejnou věc a můžou si to zkontrolovat. I když třeba mají před sebou svou papírovou učebnici, tak ví, kde jsme a naučí se v tom zorientovat. Obzvlášť v první třídě mi to přijde naprosto úžasné, já nechápu, jak jsem mohla před tím učit 10 let bez interaktivky.

I: Využíváš i ta videa a hry?

M: Ta videa jsou krásná, jenom jich je tam málo.

I: Kromě elektronické učebnice, co používáš za jiné elektronické zdroje?

M: Internet, badatelské věci badatele.cz, Terezácké věci.

I: Máš třeba i nějaké osvědčené stránky, které bys doporučila kolegům?

M: No já je (*smích*) batdatele.cz, globe-czech.cz. A co úplně nejvíc, je to Učíme se venku. Z toho jsem teď dělala úplně nejvíc, dělala jsem z toho materiály i na češtinu, i na matematiku. A to mě osobně teda nejvíc naplňuje.

I: Tak to je jasná otázka, proč využíváš další zdroje?

M: Přesně proto. (*smích*)

I: Jakou vidíš budoucnost elektronických zdrojů?

M: Já jsem z toho nadšená a hrozně ráda používám ty další materiály, a naopak nutím děti, aby nosily mobil a používaly ho jinak než jen na sociální sítě, takže když chodíme s Gloubíkem, tak máme všichni stažený v mobilu, kdo má data zdarma, ne že s limitem, tak se jim snažím stahovat aplikace na určování rostlin, zvířat, všechno si to pouštíme, ukazujeme, fotíme. Máme PlantNet, kde to člověk vyfotí a ono mu to hned řekne, co je to za kytku a opravdu to funguje a snažím se to s dětmi používat, takže přesto, že mám ráda přírodu, tak si myslím, že propojení přírody a moderní technologie je úplně super.

I: Poslední otázky směřují k tomu, jak dlouho učíš?

M: Asi 18 let, nevím to přesně. (*smích*)

I: Jsi aprobovaná pro 1. stupeň?

M: Ano.

I: A kde jsi aprobaci získala?

M: Já jsem studovala dvě školy, začala jsem v Hradci Králové a dokončila jsem to na Masarykově univerzitě v Brně, a pak jsem si ještě postgraduálně dodělávala speciální pedagogiku zpátky v Hradci Králové.

I: Děkuji, to byla poslední otázka.

M: Nemí vůbec za co.

Příloha 11 – Transkript rozhovoru V

I: Děkuju ti, že mi věnuješ čas pro tento rozhovor. Jenom tě chci informovat, že tedy otázky budou směřovat k práci s učebnicí v předmětu Svět kolem nás, občas využiji zkrácený název Prvouka. Odpovědi budou použity nejen pro mou diplomovou práci, ale i pro širší výzkum věnující se učebnicím v této vzdělávací oblasti. Rozhovor budu nahrávat, aby se mi lépe pracovalo s informacemi.

V: Dobře, děkuji.

I: První otázka, na kterou se zeptám je, jestli byla tato hodina z hlediska užívání učebnic tvojí běžnou hodinou prvouky?

V: Já s učebnicí pracuji, ale tady jsem měla už nashromážděné materiály z minulých let, které jsem využila. Nebyla to běžná hodina, já s učebnicí pracuji. Ne třeba úplně všechno, ale o učebnicí se opírám.

I: Řekla by si tedy, že učebnicí běžně používáš víc?

V: Než v této hodině, tak to víc, protože dnes jsem ji vůbec nepoužila.

I: Jakou učebnicí využíváš?

V: Nejradši mám řadu z Nové školy Brno, protože tam se mi zdají... jednak s těmi texty se dá pracovat, nejsou to jen informace, jsou tam v těch textech zahrnuty třeba i další důležité údaje, které můžu využívat, třeba i při čtenářství. Nevím, jestli to říkám srozumitelně?

I: Chápu, vyhovují ti ty texty.

V: Jo, vyhovují mi ty texty i pro čtenářství.

I: Na základě čeho, sis tu učebnicí vybrala?

V: Já jsem dlouhá léta vždycky chodila se dívat do Luxoru, tam jsou tedy ty učebnice pro školy a tam jsem si v nich listovala a prohlédla jsem si vždycky ročník, který jsem učila, a tam jsem si prohlédla řadu učebnic a po dlouhé době jsem zjistila, že pro mě nejvhodnější je právě učebnice z nakladatelství Nové školy Brno. My jsme museli objednávat balíček z nakladatelství Fraus a museli jsme je používat. Ale vzhledem k tomu, že nám tahle učebnice plně nevyhovovala, tak jsme si prosadili tuhle učebnicí. Zpětně, když teď dělám s tou učebnicí Nové školy Brno, tak si vybavuju a vím, že třeba ve 2. třídě se v některých kapitolách vrátím do učebnice frausovské, protože jsou tam některá témata bych řekla zajímavě zpracovaná a zdají

se mi pro ty děti zajímavější, než je to v té Nové školy Brno, ale celkově mi vyhovují ty učebnice z Nové školy Brno.

I: Co konkrétně ti na ní vyhovuje?

V: Přehlednost, obrázky, řazení kapitol.

I: Je něco, co ti nevyhovuje?

V: Ne, nic mě nenapadá.

I: Je pro tebe učebnice to nejdůležitější, podle čeho se řídíš při přípravě na hodinu?

V: Ne, není. Já si musím vždycky uvědomit, co chci naučit, jaký je cíl té hodiny a podle toho zvolím materiál, který použiju. Takže za ty roky už mám nashromážděné velké množství materiálů, takže já se podívám na to, co k tomu tématu mám, podívám se do učebnice, a když se mi zdá to téma dobře zpracované v učebnici, tak využiji to téma v učebnici, a když se mi zdá dobré, ale zdá se mi, že je tam toho málo, tak použiji učebnici, ale doplním jí něčím z toho, co mám nashromážděné za ta léta.

I: Volbu témat děláš podle čeho?

V: Řídím se tematickým plánem.

I: Jak se obvykle připravuješ na hodinu prvouky? Vezmeš si tedy první ten cíl...

V: Vezmu si ten cíl, jak jsem to říkala. A pak k tomu hledám, podívám se do učebnice a hledám k tomu materiál, promyslím metody. Je to hodina prvouky, takže ráda tam zařazuji nějaké činnosti, aby děti nejen poslouchaly. Strašně moc se mi třeba líbí na Nové škole Brno to, že žáci tam mají videa, k těm tématům. Takže vlastně ty videa používám jako motivaci k tomu, co se budeme v dnešní hodině učit. Ta jsou tam moc hezky zpracovaná, ta videa. Snažím se o hodně fotografií, obrázků, pracuji hodně s interaktivní tabulí. Není to jenom práce s tabulí, nikdy.

I: Takže využíváš vlastně i elektronickou učebnici.

V: Ano.

I: A užíváš i jiné elektronické zdroje a máš třeba i nějaké osvědčené stránky, ze kterých čerpáš?

V: Já jsem čerpala ze stránek jedné školy, která ty materiály dala volně přístupné a bylo to www.pripravy.estranky.cz, a tam jsem si našla prvouku, ta cvičení jsou většinou interaktivní, takže jsem to pustila na tabuli a používala. A ještě mě napadá, ty učebnice z Nové školy Brno

mají jednak ty interaktivní učebnice, jednak jsou tam teda ta videa a jednak jsou tam ještě cvičení, taky interaktivní, na procvičení. Takže i to mi vyhovuje.

I: Pracuješ třeba s metodickou příručkou?

V: Málo. Za ty roky málo. Ze začátku, když jsem byla začínající, tak pro mě ta metodická příručka byla inspirativní, ale teď, když vlastně jsem už těsně před důchodem, tak většinou už těch zkušeností mám dost, vím, co by děti z toho tématu měly znát a už s těmi metodickými příručkami moc nepracuju. Není pravda, že bych jí třeba vůbec neotevřela, když mám málo nápadů na něco, tak ji otevřu, podívám se, jak to tam ten autor vyřešil, ale pravidelně jí nepoužívám.

I: Když se ještě vrátím k textům v učebnici, upravuješ je nějak? Zkracuješ nebo prodlužuješ?

V: Možná ve 3. třídě jsem někdy něco takového dělala, ale nevzpomínám si, že bych to často nebo pravidelně dělala.

I: Ani třeba vzhledem třeba k žákům nadaným?

V: Jo to jo, to ano. Spíš ne nadaným, ale těm dyslektikům nebo tak, tak pak ty texty se snažím zkracovat.

I: A žákům cizincům?

V: Já jsem minulé tři roky cizince neměla, takže mě to nenapadlo, ale samozřejmě letos mám dva cizince. Ta jedna holčička rozumí česky, je tady od narození, tam si myslím, že by to nebylo potřeba, ale třeba u té druhé, která je Vietnamka a rodiče se doma baví vietnamsky, tak tam si myslím, že budu muset ty texty zkracovat, že to množství neutáhne.

I: A zatím v té 1. třídě to nepociťuješ?

V: V té 1. třídě to nepociťuji, protože ta Vietnamka chodí na doučování k asistentce žáků s odlišným mateřským jazykem, a vzhledem k tomu, že ostatní předměty zvládá, tak jsem asistentku poprosila, aby se zaměřila na prvouku. Využívají spoustu pexes a obrázků, říkají si, co na nich vidí a jak se to řekne česky.

I: Vzkázala bys něco autorům ohledně těch textů? Napadá tě něco, buď pochvala nebo výtky?

V: Já myslím, že pochvala.

I: Jaké jiné zdroje kromě učebnice tedy používáš jednak jako inspiraci, jednak jako zdroj pro texty?

V: Používám hodně encyklopedie, používám na Googlu Wikipedii, takže i tento zdroj, ale hodně používám ty encyklopedie.

I: Jak často třeba využíváš jiné texty a zdroje než učebnici?

V: Tak jednou za měsíc.

I: Za jakým účelem nejčastěji využíváš tu elektronickou verzi učebnice?

V: Přiblížení tomu žákovi, aby ten žák se o tom více dozvěděl a aby získal širší informace o tom, co se učíme.

I: Když jsme se bavily o těch dalších zdrojích, dokázala bys pojmenovat důvod, proč je využíváš?

V: Chci žákovi zpřístupnit víc informací.

I: Jakou vidíš budoucnost elektronických zdrojů?

V: Já myslím, že do budoucna se určitě budou využívat v čím dál větší míře. Pro ty malé děti já tu učebnici vidím stále jako důležitou, že mají možnost opory, u těch starších dětí, které už umí pracovat třeba s internetem, tam se ty děti mohou nějak orientovat, ale u těch malých dětí tu učebnici i do budoucna vidím jako důležitou, aby se měly o co opřít, jenom v těch elektronických zdrojích ony to nenajdou.

I: Máš nějaké zdroje, které bys doporučila kolegům kromě těch e-stránek?

V: Potom je hrozně dobrá Sborovna, www.pomocucitelum.cz, potom se mi strašně osvědčila záchranná stanice pro zraněná zvířata, která se nemůžou vrátit do přírody, a to je www.makov.cz, třeba teď, když jsme se učili o čápovi, tak jsem tam promítla toho čápa, který je tam v hnízdě, pozorovali jsme ho od těch vajec až po malé čápě, které se v tom hnízdě pohybovalo. V zimě je tam obrovské krmítko, takže jsme pozorovali krmítko a určovali si, kteří ptáčci jsou na tom krmítku. To je také výborná adresa.

I: Poslední otázky už směřují jenom k tomu, jak dlouho učíš?

V: 35 let.

I: Jsi aprobovaná pro učitelství na 1. stupni?

V: Ano.

I: Kde si svou aprobaci získala?

V: Na Pedagogické fakultě v Hradci Králové.

I: Děkuji ti mockrát.

Příloha 12 – Transkript rozhovoru Z

I: Děkuji, že mi věnuješ čas pro tento rozhovor. Otázky, které ti budu pokládat směřují k tvojí práci s učebnicí v hodinách Svět kolem nás a abych to zkrátila budu využívat název Prvouka. Odpovědi budou použity nejen pro mou diplomovou práci, ale i v rámci širšího výzkumu, který se zabývá prací s učebnicemi v tomto předmětu. Rozhovor budu po celou dobu nahrávat, aby se mi s informacemi lépe pracovalo. Jsi připravená na první otázku?

Z: Ano, jsem.

I: Byla tato hodina z hlediska užívání učebnice typickým příkladem toho, jak pracuješ s učebnicí v hodinách prvouky?

Z: Myslím si že ne, vzhledem k tomu, že jsme trávili čas venku. Občas využívám právě učebnici v elektronické podobě, takže interaktivní, což mi hodně pomáhá. Promítáme si to a děti mají obrazovou oporu. Teď jsem učebnici využila spíše jenom k ujasnění některých termínů, aby si děti zvnitřnily to, co jsme probíraly, vlastně ten rozdíl mezi nemocí a úrazem, takže jsem jim četla pouze ten úryvek a pracovala jsem i s tím, aby doplnily něco do věty, to, co jsem očekávala, že budou znát a budou vědět.

I: V běžných hodinách využíváš tedy učebnici spíš více nebo méně?

Z: Je to různé, záleží, co je to za téma, protože některé téma mi je bližší a ráda si k nim chystám materiály sama, tudíž tolik té opory té učebnice nepotřebuji, ale je pravda, že tím, že už jsme zdatnějšími čtenáři tak se některé ty texty snažím využívat k tomu, že si na tom procvičíme čtení a vlastně docela je někdy velmi zajímavé je nechat pročítat si je samostatně a potom vytahujeme ty důležité informace, které jsme se v tom textu dozvěděly. A moc se mi tady v té učebnici líbí právě takové ty textíky, které mluví přímo k dětem, je to nějaký příběh, není to jenom nějaká teoretická záležitost, ale vlastně se tam odehrává nějaký příběh, my na něj můžeme navázat, něco si z něj vzít, to, co potřebujeme, a to si myslím, že je velmi příjemné.

I: Jakou učebnici pro předmět prvouka využíváš? Jak se jmenuje, jakého je nakladatelství?

Z: Využívám učebnici Prvouka pro 2. ročník, Čtení s porozuměním, je to Duhová řada, Nová škola Brno.

I: Na základě čeho, sis tu učebnici vybrala?

Z: My jsme tady s kolegyněmi, myslím si, že už je to taková dlouholetá záležitost, kdy se pořád řešilo, že učebnice, které tady byly nastaveny, což v podstatě byly učebnice nakladatelství Fraus, protože se braly celé balíčky, tak nám nevyhovovaly, jelikož ta témata tam nebyla

dostatečně obsažena. Ta učebnice nebyla pro děti nijak poutavá a zajímavá, přitažlivá. Ty texty mnohdy byly až nesrozumitelné nebo tak nějak nesouladily s tím tématem. Proto jsme se rozhodly po několika diskuzích a debatách s ostatními kolegyněmi právě pro tuto učebnici. Nejprve se zaváděly ve 4. a 5. třídách, pak se to udělalo od 1. třídy, takže teď máme všichni tady tu řadu té Nové školy a občas máme možnost nahlédnout i do těch frausovských učebnic, ale myslím, že za celý rok jsem jí neotevřela. Já jsem taková, že si ty hodiny právě stavím nejprve bez té učebnice, že se nejprve podívám jenom na to téma, o čem by to mělo být, co by mělo být tím obsahem. Ta prvouka je mi tak blízká, že si díky ní stavím celý ten týden, že si tematicky zaštitím celý týden učivem prvouky a pak nás provází. Co se mi teda strašně osvědčilo a líbí, že to využívám ve čtení, v hudební výchově, ve výtvarné výchově, že na to můžeme nějakým způsobem navazovat. Ke konci roku už se mi to tolik nedaří, protože těch věcí, co se děje je spousta a občas prostě nenaplníme to, co bychom měly. Mně se právě líbí, že jsou tam fotografie, kde to děti vidí konkrétně v tom životě, ty situace, které se opravdu odehrávají, není to nic fiktivního, smyšleného, kresleného a jsou hodně takové navádějící a myslím si, že i děti jí mají rády a že se v ní dobře orientují, když pak člověk chce, aby se něco naučily a třeba si něco zopakovaly na nějaký test, tak je to pro ně přehledné.

I: Jak ti teda vyhovuje ta učebnice? Říkala jsi, že v podstatě ano. Vyhovují ti texty formou příběhu, že je přehledná pro děti, je ještě něco dalšího, co ti na ní vyhovuje?

Z: Možná to uspořádání, že je to tematicky řazené, když se vrátíme po prázdninách do školy, je tam ta bezpečná cesta do školy, dopravní prostředky, takové to navázání zpátky do školy, tak abychom si uvědomili, jak se chovat, budeme jezdit dopravními prostředky, tak i ta bezpečnost v nich, pak už vlastně jde tematicky podzim, zima, jaro a léto a myslím si, že je to fajn, že se to do toho hezky všechno schová a většinou opravdu to téma je tak obsáhlé. Někdy se to jako prolíná, někdy se ty věci i zopakují, ale to vůbec nevadí, že třeba na jaře bereme ovoce a ovocné stromy znova a brali jsme je i na podzim, ale vlastně v jiném kontextu. Na podzim je sklízíme a na jaře to všechno začíná růst. Mně to přijde takové hezky uspořádané, že se neskáče a ta témata, kapitoly jsou hezky řazené v takové logické posloupnosti.

I: Je naopak něco, co ti na ní nevyhovuje?

Z: No, tak to, že bych přišla na něco, co mi tam vyloženě chybí, to potom možná spíš v tom pracovním sešitě u těch témat, když třeba tady teď listuji a vidím ta témata, někdy více té možnosti na to procvičení, protože někdy je složité si to samostatně chystat, kopírovat a připravovat různé ty texty pro děti, tak to třeba mě napadá, jinak si myslím, že i to propojení s tím pracovním sešitem, že se tam neodbíhá k něčemu jinému a že je to vlastně pospolité. To,

co je tady, tak se doplňuje i tam a ty činnosti v tom pracovním sešitě jsou zajímavé a děti si s nimi vědí rady. Mají možnost i vystříhat a dolepovat, to si myslím, že je taky baví. Akorát řeší někdy, když vyplní jednu stránku v pracovním sešitě a na druhé mají něco vystříhat, že o to přijdou, ale je mizivé procento dětí, které se tím zabývá, protože většina to nijak neřeší. Většinou si to nějak vysvětlíme. Je to dostatečně barevné, není to nijak moc barevné, i ta knížka. Mě se líbí, že jsou tam texty, už hodně. Mám pocit, že to už patří k dětem, aby tam nebyly už jen obrázky a nepovídaly jsme si jen nad obrázky a mohly spíš už nad tím textem kriticky přemýšlet a rozdělit si třeba ty části. Tady když mám tu minulost, budoucnost a současnost, tak jsem jim to dala do skupin nakopírované a každá skupinka dostala, co charakterizuje tu danou časovou událost a pak to řadila. Myslím si, že se to dá hezky využít a jsou úměrně dlouhé. Není to nic, co by ty děti obtěžovalo, co by musely doma dostudovávat.

I: Takže jediné, co tě napadá z toho nevyhovujícího, že by mohlo být víc procvičování v pracovním sešitě?

Z: Ano, možná na některá ta témata.

I: Je učebnice pro tebe to nejdůležitější, čím se při přípravě na hodinu řídíš?

Z: No právě, že ne. To téma ano, toho se samozřejmě držím, to zase nechci skákat a nechci si utvářet nějaký plán roční sama, takže to mi hodně pomáhá, ale není to to nejspěrodnější. Tak nějak už mám zvnitřnělé ty věci, které chci s dětmi v tu danou hodinu probrat a co by to téma mělo obsáhnout, ať zase neutíkám do nějakých velkých obsáhlostí, ať proberu jen to nejdůležitější, samozřejmě si nějaké věci kolem můžeme říct, ale pak vždycky musí být těm dětem jasné, co po nich budu chtít. V tomto případě pak nahlédnu na tu šíři toho tématu, ale že bych vždycky pracovala s tím textem nebo s tou stránkou v učebnici, to určitě takhle striktně nemám.

I: Dokázala bys tedy pojmenovat, co je pro tebe nejdůležitější při té přípravě? Jestli třeba nějaký jiný dokument?

Z: No tak musíme se držet rámcového vzdělávacího programu, to je jasné, co musím zvládnout odučit, a pak to téma. Já to prostě mám takhle, mám ráda tematickou výuku, a to propojování mezi předměty. To je pro mě to důležité, vědět to téma a pak už si člověk díky zkušenostem je schopný seskládat ty hodiny tak, jak potřebuje.

I: Jak tedy vypadá tvá obvyklá příprava na hodinu prvouky?

Z: Vezmu si to dané téma a přemýšlím nad tím, co danou hodinu těm dětem předat. Když je to v počátcích tak to stavím tak, že se snažím získat informace od dětí, není to, že bych si stoupla a řekla: „Tak děti, dneska probíráme jaro, no a jaro nám začíná 21. března.“ Snažím se ale ty informace získávat od dětí, takže je tam vždycky nějaká evokační část, ať už je to obrazová, poslechová, nějaké video, což se vlastně v té interaktivní učebnici dá použít také, a právě u jara jsem s tím pracovala, že vlastně děti sledovaly to video v rámci interaktivní učebnice a bylo to zajímavé. Měly zapisovat na mazací tabulky, co si zapamatovaly. Nebo je to myšlenková mapa nebo cokoli mě napadá, a pak si to nějak utužujeme. My si to teda nějak sdělíme, to, co o tom víme a pracujeme nějak na získávání těch informací, takže buď mám svoje texty nebo teda využiju učebnici nebo mám tu hodinu poskládanou tak, že děti pracují ve skupinách, zpracovávají nějakou část učiva, obrázku třeba, kreslí, rozebírají a tak dále. Je to různé. A pak by tam samozřejmě mělo být, když se snažíme to nějak shrnout, abychom věděly, co jsme si zapamatovaly, formou pětilístku, hodně teď píšeme života básně, právě na témata živočichů a rostlin, to teda děti moc baví. A někdy dočerpávám informace i v jiných zdrojích, myslím třeba i jiné učebnice, když třeba narazím na nějakou zajímavou.

I: Pracuješ třeba i s metodickou příručkou?

Z: No tak to jsem s ní letos vůbec nepracovala. Dříve možná ano, měla jsem to jako takovou oporu nebo třeba i doplnění nápadů, když už třeba docházely, tak jsem jí asi využívala, ale teď vůbec.

I: Proč ne?

Z: Mě to prostě nenapadne. To je úplně jednoduchá odpověď. Já ani nevím kde ji mám. Nemám prostě tu potřebu. Pro mě je ta prvouka zajímavé téma, a hlavně baví strašně moc děti. Je vidět, že jak mají zkušenosti svoje vlastní, tak se jim moc dobře povídá a mám kolikrát problém, když vedeme diskuzi, to hodně osekávat, aby v té hodině proběhly všechny ty fáze, které mají, protože ty jejich zkušenosti jsou nejcennější a co přinášejí do té hodiny dávají nejvíc. Takže musím hlídat, aby neutekly moc daleko od tématu.

I: Když máš ty texty v učebnicích, upravuješ je nějak, popřípadě jak?

Z: To už moc ne, já je třeba stříhám nebo je pustím na poslech, to video, ale že bych je ještě nějak já upravovala, to ne. K čemu je ještě využívám, tak třeba do testu. Tam vlastně dávám takové to čtení s porozuměním. Že tam třeba vynechám části textu a oni doplňují, buď tam mají na výběr dvě možnosti za sebou a zakroužkují tu správnou, anebo vyloženě zkusí doplnit podle toho textu, co asi logicky by tam mohlo být. Tak to taky je zajímavé, to se držím toho, že chci,

aby se učili z učebnice, nemáme žádné jiné sešity, takže to pro nás jako učební materiál je, a tak si říkám, že by to pro ně mohlo být potom ulehčující, když se s tím textem setkali, když se třeba připravovali.

I: Takže se dá říct, že když ten text upravuješ, tak ho upravuješ za účelem, abys prověřila znalosti žáků?

Z: V podstatě ano, to je ono. Tak to jsem ráda, že mě to napadlo, jinak bych nepřišla na to, že je vlastně nějak upravuju, ale v těch testech ano.

I: Upravuješ je třeba nějak pro nadané žáky nebo pro žáky se specifickými potřebami učení?

Z: Tak to také ne. Já mám pocit, že to tady nějak nevnímám, protože i když tady mám děti se specifickými potřebami, tak mám pocit, že je to oblast, kde ty děti se v tom orientují, takže i ty texty zvládají zcela. Mám tady žáka, který je v reakcích pomalejší, ale třeba ta příroda ho tak zajímá, že i testy má zvládnuté, samozřejmě se sem tam nějaká chyba najde, ale když se bavíme o tom čtení, tak dobře čte a rozumí tomu textu. Takže to neupravuju. Mám pocit, že tu máme hodně i té práce v té skupině, tu využívám bych řekla 80 % výuky, samozřejmě i to uspořádání třídy tomu odpovídá, a ty děti, které byť mají to nadání, se tam můžou projevit, že tam sdělí to navíc, co v sobě mají a ty, které mají v něčem nějakou tu potíž, tak mají naopak možnost se doptat, podívat. Mám tady hodně žáků, kteří si všimají toho, že někdo něčemu nerozumí a jsou zvyklí jít pomoci, je to takové to nezištné, že opravdu vyběhnou a jdou pomoci.

I: Je to takhle podobně i s žáky cizinci?

Z: Ano. Hodně pomohlo, že jsme se naučili, že se musí přihlásit, když něčemu nerozumí. Vyjasňují děti, nejsem to já, kdo vyjasňuje.

I: Je v souvislosti s těmi texty něco, co tě napadá, že by si chtěla sdělit autorům učebnic? Co by měli upravit, změnit nebo i pochválit?

Z: Mně přijdou dostačující, přiměřeně dlouhé, líbí se mi, že tam jsou i takové ty důležité věci vypíchné tučně, že to na ty děti tak jako vyběhne. Líbí se mi, že je to tak hezky i obrázkově doplněné. Pokud já cítím, že je ještě něco potřeba, tak si to dodám, že bych měla potřebu něco doporučit... Co by nám spíš chybělo, kdyby třeba vzadu byla nějaká obrázková příloha, třeba karty k tématu, abychom je mohly s dětmi vytáhnout. V kabinetech samozřejmě jsou, ale když to bereme tak nějak nastejno ta témata, tak je to rozebrané a člověk se k tomu nedostane, tak to by možná nebylo špatné, aby ten učitel měl zásobník karet k těm tématům. Někdy to prostě stačí, když to tu ve třídě visí a děti kouknou a vědí kam kouknout, když potřebují pomoci. Ale

jinak mi to přijde všechno takové úměrné, vzhledem k té druhé třídě, přiměřené. Je pravda, že se ta témata omílají v 1. třídě a pak ve 2. Teď jsme tady nějak diskutovaly, jestli by nebylo dobré brát to tematicky, ale vždycky už do krajností, ale já jsem tady nějak o tom s kolegyní diskutovala a říkala jsem, že v té 1. třídě jsou na tom děti psychicky nějak a ve 2. zase už dál, a že jsou schopny přibrat tu další látku. Přijde mi, že je to takhle dobře, že ony už staví na nějakých základech, je dobře že tomu rozumí, a takhle jim široce to téma dát v té 1. třídě, myslím si, že by to ještě nepobíraly. Nakonec jsme uznaly, že by to tak asi nebylo úplně vhodné.

I: Jaké jiné zdroje pro texty používáš?

Z: Beletristické knížky, když narazím a hodí se mi to propojovat. Encyklopedie, kterých mám docela dost. Mám tam i nějaké ty atlasy rostlin, atlasy živočichů, tak to určitě využívám a různé obrazové materiály, které už člověk má třeba nashromážděné. Pak když mám k dispozici třeba nějaké učebnice z přechozích let nebo pracovní sešity na nějaké to doplnění nebo občas využiji i internetu a vyhledávám to, co potřebuji. Třeba dnes jsem to potřebovala, protože tyhle listy u sebe člověk v zásadě nemá a myslím si, že tam se dá dnes najít spousta zajímavých informací.

I: Když jsi mluvila o těch materiálech z dnešní hodiny, jak si na ně přišla?

Z: No to si zadám do Googlu úraz a něco k úrazu, obrázky. Mně se totiž líbí číst i z obrázků. Není potřeba mít text, jako text psaný, ale právě že i obrázek nám hodně poví. A je hezké, že se tak u dětí rozvazuje to vyjadřování v celých větách, slovní zásoba, přemýšlení nad tím, jak to kdo chápe, a když pracují v té skupině, je takové zajímavé to slyšet, ty jejich diskuze a to, jak o tom přemýšlí.

I: Když jsme u těch elektronických zdrojů, používáš je často?

Z: Tak přiměřeně. Není to, že bych úplně každodenně šla a hledala. Někdy se trápím a snažím se sama něco vymyslet a pak si říkám, že se můžu podívat a nějakou inspiraci si někde chytit. Jsem taková, že se někdy zbytečně trápím a vymýšlím, když bych mohla sáhnout. Tak včera jsem se netrápila, sáhla jsem. Pak je to samozřejmě o tom, jak tu hodinu poskládat, aby byla v nějakém sledu. Ne, že jim hodím jeden pracovní list, hned na to další, že jsme šly od nějakých těch základních informací a všechno jsme to nějak zaobalily tím vázáním toho úrazu.

I: Máš nějaké osvědčené stránky?

Z: Tak myslím si, že to hodně dělám heslovitě, a tak nějak se probírám různými materiály. Vím, že mi tam pak vyjede Pinterest, a že tam je prostě ta snůška všech informací, ale nejsem nikde

vyloženě zaregistrovaná, jak jsou třeba ty e-knihovny učitelské, tak nejsem. Nějak se třeba tak inspiroju a pak si to vytvořím sama.

I: Jak často využíváš v hodinách právě ty jiné texty než z učebnice?

Z: Tak, není to každá hodina určitě, ale když bych to mohla pojmout třeba měsíčně, tak možná by se to dalo dát tak na polovinu. Nepřevažuje to. Tak už jednou někdo napsal ty učebnice s nějakým záměrem, tak zase je úplně odstrčit, to nechci, ale snažím se hledat. Přijde mi to obohacující, a i pro ty děti, že nepracují pořád s jedním typem textu.

I: Říkala jsi, že používáš i elektronickou verzi učebnice. Za jakým účelem nejčastěji?

Z: Motivačním. Moc z toho nečteme, nepříjde mi to úplně vhodné. Jednak to usazení, ano dám si děti na koberec před tabuli, s tím bych problém neměla, ale spíš tam využívám ty video ukázky nebo audio ukázky, líbí se mi právě ten rozptyl zase někam jinam, že teda si odpočineme, posloucháme nebo se na něco díváme, nebo nějaké obrázky rozbalit, zvětšit. A to hodně používám i na tom internetu, když si děti nejsou něčím jisté a něčemu nerozumí. Neviděly nikdy, jak vypadá nějaký pták, tak si ukážeme, jak vypadá.

I: Takže používáš i jiné elektronické zdroje než přímo tu učebnici?

Z: Ano.

I: Proč využíváš i další zdroje kromě učebnice?

Z: K rozšíření obzorů a uchopení toho tématu ještě jinak a možná ještě z důvodu inspirace, že tam člověk najde ještě něco dalšího, co by mohlo tu hodinu obohatit.

I: Jakou vidíš budoucnost elektronických zdrojů?

Z: No trošku se toho do budoucna bojím, protože mám pocit, že mám i spoustu kolegyně i na jiných školách, které se hodně upínají na elektronické zdroje a na práci někoho jiného a trošku se bojím toho, aby právě ta učebnice se nestala úplně druhotnou cestou učení, že si říkáme, že to pro nás není směrodatné, že je to pomůcka, ale svým způsobem, zase těm dětem, když potom chceme, aby byly schopné se učit z nějakých zdrojů, tak na tom internetu je toho tolik, že vybrat si ten vhodný, a důvěryhodnost zdroje, to je ještě další věc, tak to si myslím, že nás trošku vede ne úplně do záhuby, ale tak trošku někam jinam. Ta důvěra vůči těm zdrojům, dyť tam to může napsat kdokoliv jakkoliv, vymyslet si tam něco a ty děti to berou, že to tak je. Tam může být spousta nepravd a řečených tak, že to může zkreslit informace těm žákům. Malinko se bojím, aby se, co někdo vytvoří neupadalo někam dál, ale já doufám, že to školství je natolik uvědomělé, že i v těchto věcech se budeme vracet trošku zpátky, že si uvědomíme, že je potřeba

fyzický kontakt s něčím, a nejenom přijímat z přístroje, když chceme, aby ty děti se učily té gramotnosti digitální a upínaly se na to ještě víc. Kombinuji to, protože třeba matematika je na to hodně vázaná, tak se snažím, aby to zase nepřevyšovalo v dalších předmětech.

I: Máš nějaký třeba ten ověřený zdroj, který bys doporučila kolegům?

Z: To asi úplně ne. Já to mám fakt takové hodně nahodilé, že bych cíleně pořád chodila někam, to ne. Co mi vyhovuje je sdílení s kolegy nad tématy, to, když se mi takhle něco podaří, to je pro mě největší uspokojení, protože já mám nějakou zkušenost, on má nějakou zkušenost, dáme to dohromady a ta spolupráce je úžasná. A je to bez zdrojů v podstatě, všechno si vytváříme sami.

I: Poslední otázky směřují k tvé praxi a vzdělání. Zeptám se tě, jak dlouho učíš?

Z: 13 let.

I: Jsi aprobovaná pro učitelství na 1. stupni?

Z: Ano, se specializací na tělesnou výchovu.

I: Kde jsi aprobaci získala?

Z: Na Ostravské univerzitě.

I: Děkuji, to byla poslední otázka.

Příloha 13 – 1. kódování

Otázka, ke které koncept směřuje	Název kódu
Byla tato hodina z hlediska užívání učebnice typickým příkladem tvojí výuky?	typická hodina
Jaké učebnice pro předmět prvouky využíváš?	učebnice
Na základě čeho sis tuto učebnici vybrala?	výběr učebnice
Co ti na učebnici konkrétně vyhovuje?	důvody, proč vyhovuje
Co ti na učebnici nevyhovuje?	důvody, proč nevyhovuje
Jsou učebnice to nejdůležitější, podle čeho se rozhoduješ při přípravě na hodinu?	důležitost učebnice
Jak se obvykle připravuješ na hodinu prvouky?	příprava na hodinu
Pracuješ s metodikou příručkou pro učitele?	metodická příručka
Upravuješ někdy texty, úlohy navržené učebnicí/příručkou kvůli potřebám nadaných?	úpravy pro nadané
Upravuješ někdy texty, úlohy navržené učebnicí/příručkou kvůli potřebám žáků se SPU?	úpravy pro žáky se SPU
Upravuješ někdy texty, úlohy navržené učebnicí/příručkou kvůli potřebám žáků – cizinců?	úpravy pro žáky-cizince
Chtěla bys v této věci něco vzkázat autorům učebnic?	vzkazy autorům
Jak často využíváš v hodinách prvouky jiné textové materiály, než je učebnice?	jiné textové materiály
Používáš ve výuce prvouky elektronickou verzi učebnice?	elektronická verze učebnice, spokojenost x nespokojenost s elektronickou učebnicí
Za jakým účelem ji nejčastěji užíváš?	účel užívání elektronické učebnice
Proč využíváš další zdroje?	proč využívá další zdroje
Jak vidíš budoucnost využívání elektronických zdrojů?	budoucnost elektronických zdrojů

Jaké další elektronické zdroje bys ostatním učitelům doporučila?	osvědčené zdroje
Jak dlouho učíš?	délka praxe
Jsi aprobovaná?	aprobace
Kde jsi aprobaci získala?	kde získala aprobaci